

**ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΚΔΡΟΜΗ
Β' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ
25 Απριλίου-29 Απριλίου 2009**

Νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

Παλαιά Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

Βιβλιοθήκη Πατριαρχείου Αλεξανδρείας

Παλαιά Βιβλιοθήκη Αλεξανδρείας

Πρόγραμμα Εκδρομής

1^η ημέρα, Σάββατο 25 Απριλίου

- 11.00: Συγκέντρωση στο σχολείο
- 11.30-12.30: Μετάβαση στο αεροδρόμιο με πούλμαν
- 14.30: Αναχώρηση με τις αιγυπτιακές αερογραμμές
- 16.30: Άφιξη στο Κάιρο
- 16.30-18.30: Μετάβαση οδικώς στην Αλεξάνδρεια
Εγκατάσταση στο ξενοδοχείο Sheraton
- 20.00: Δείπνο στο ξενοδοχείο
- 21.00: Προαιρετική ψυχαγωγία στο ξενοδοχείο

2^η ημέρα, Κυριακή 26 Απριλίου

- 08.00-10.00: Αφύπνιση και πρωινό
- 10.00-15.00: Επίσκεψη και ξενάγηση στην Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας και προγραμματισμένη επίσκεψη στο 'Κέντρο Ελληνιστικών Σπουδών', υπό την αιγίδα του 'Ιδρύματος Βαρδινογιάννη'
- 15.00-20.00: Επιστροφή στο ξενοδοχείο και ξεκούραση
- 20.00-23.00: Δείπνο στο ξενοδοχείο

3^η ημέρα, Δευτέρα 27 Απριλίου

- 08.00-10.00: Αφύπνιση και πρωινό
- 10.00-15.00: Επίσκεψη και ξενάγηση στο Πατριαρχείο Αλεξανδρείας και συνάντηση με την Α.Θ.Μ. τον Πατριάρχη Αλεξανδρείας κ.κ. Θεόδωρο. Ακολούθως μετάβαση και ξενάγησή στην οικία-μουσείο του ποιητή Κ.Τ. Καβάφη

15.00-20.00: Επιστροφή στο ξενοδοχείο και ξεκούραση
20.00-23.00: Δείπνο στο ξενοδοχείο

4^η ημέρα, Τρίτη 28 Απριλίου

08.00-10.00: Αφύπνιση και πρωινό
10.00-15.00: Μετάβαση οδικώς στο Κάιρο και
επίσκεψη στις Πυραμίδες, στη Σφίγγα
και στα μνημεία της πόλης.
15.00-20.00: Εγκατάσταση στο ξενοδοχείο
Intercontinental Semiramis και
ξεκούραση
20.00-22.00: Δείπνο-κρουαζιέρα με ποταμόπλοιο στο
Νείλο

5^η ημέρα, Τετάρτη 29 Απριλίου

08.00-09.00: Αφύπνιση και πρωινό
09.00-10.00: Μετάβαση στο αεροδρόμιο του Καΐρου
11.30: Αναχώρηση με τις αιγυπτιακές αερογραμμές
13.30: Άφιξη στην Αθήνα
13.30-14.30: Μετάβαση με πούλμαν στον Πειραιά
14.30: Άφιξη στο σχολείο

Υπεύθυνο Πρακτορείο: **Grefis Holidays**: 210-3212780

Sheraton Montazah: 002035480550

Intercontinental Semiramis: 002027957171

Αρχηγός: Αλεξανδρίδης Θεόδωρος

Συνοδοί: Μπακούρος Βασίλειος

Μπόγια Αναστασία

Πάλμου Μαρία

Αρέτου Γεωργία

Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

Το παρόν άρθρο ασχολείται με την αρχαία Βιβλιοθήκη

Επιγραφή σχετική με τον Τιβέριο Κλαύδιο Βάβιλλο της Ρώμης (π. 56 CE) που επιβεβαιώνει ότι η βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας υπήρχε σε κάποια μορφή κατά τον 1ο αιώνα.

Με τον όρο Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας εννοείται η αρχαία βιβλιοθήκη της πόλης της Αλεξάνδρειας, στην Αίγυπτο, η οποία ιδρύθηκε στην Ελληνιστική εποχή επί διακυβέρνησης Πτολεμαίου Α΄, του επονομαζόμενου Σωτήρος, με την παρότρυνση του Δημήτριου Φαληρέα, και έγινε το εκδοτικό κέντρο του τότε γνωστού κόσμου, υπερσκελίζοντας ως προς τον πλούτο των χειρογράφων της κάθε άλλη γνωστή βιβλιοθήκη της εποχής της και του παρελθόντος.

Η ίδρυση

Η πρώτη αναφορά που έχουμε για τη βιβλιοθήκη βρίσκεται σε μια επιστολή του Αριστέα (περ.180-145 π.Χ.), ενός Ιουδαίου λόγιου που κατέγραψε το χρονικό της μετάφρασης των Εβδομήκοντα. Η μαζική παραγωγή χειρογράφων, ωστόσο, επετεύχθη από τον εξόριστο Δημήτριο Φαληρέα κατ' εντολήν του Πτολεμαίου Σωτήρα. Ο ίδιος ο Φαληρεύς, πρώην τύραννος των Αθηνών, ανήκε στην πρώτη γενιά της Περιπατητικής Στοάς και ήταν ένας από τους μαθητές του Αριστοτέλη μαζί με τον Θεόφραστο και τον Μέγα

Αλέξανδρο. Σύμφωνα με τον Αριστέα Ο Δημήτριος ώθησε τον Πτολεμαίο να συγκεντρώσει μια συλλογή βιβλίων για τη βασιλεία και τη διακυβέρνηση έτσι όπως τη διατύπωσε ο Πλάτων και επιπλέον να μαζέψει βιβλία από όλους τους λαούς του κόσμου. Ο Δημήτριος επίσης θεωρείται εμπνευστής του Μουσείου, στην πρωτεύουσα του Πτολεμαίου, ενός ναού αφιερωμένου στις Μούσες, προστάτιδες των τεχνών και των επιστημών.

Οι αρχαιολόγοι δεν έχουν αποκαλύψει ακόμα τα κτίσματα του Μουσείου, αν και η σκαπάνη έφερε στο φως τμήμα της θυγατρικής βιβλιοθήκης, κοντά στον ναό του Σάραπι. Από τις τμηματικές πληροφορίες που υπάρχουν, υποθέτουμε πως βρισκόταν στον Β.Α. τομέα της πόλης (Βρουχίον), κοντά στο ανακτορικό σύμπλεγμα. Σύμφωνα με τον Στράβωνα (17.1.18), περιβαλλόταν από αυλές και στο κέντρο του βρισκόταν η μεγάλη αίθουσα και ένα κυκλικό δώμα με παρατηρητήριο στην οροφή του. Τούτο το κεντρικό δώμα περιέβαλλαν αίθουσες διδασκαλίας. Στην πραγματικότητα ο σχεδιασμός μοιάζει με εκείνον του Σαράπειου, το οποίο άρχισε επί Πτολεμαίου Α' Σωτήρα και ολοκληρώθηκε από τον γιο του Πτολεμαίο Β' Φιλάδελο. Υπολογίζεται ότι εργάζονταν εκεί μόνιμα 30-45 άτομα, τα οποία τρέφονταν και χρηματοδοτούνταν από τον βασιλικό οίκο κατ' αρχήν και αργότερα από δημόσιους πόρους.

Οι χώροι στους οποίους στεγάζονταν και ταξινομούσαν οι πάπυροι βρίσκονταν είτε στις εξωτερικές αίθουσες ή στη Μεγάλη Αίθουσα. Οι πάπυροι ταξινομούσαν πάνω σε σχάρες ειδικά κατασκευασμένες για αυτό το σκοπό και οι καλύτεροι από αυτούς ήταν τυλιγμένοι σε λινό ή δερμάτινο κάλυμμα. Η περγαμηνή είναι μια μεταγενέστερη και μάλιστα αναγκαστική ανακάλυψη. Η Αλεξάνδρεια σταμάτησε τις εξαγωγές παπύρου, προκειμένου να σταματήσει την άνοδο της ανταγωνιστικής Βιβλιοθήκης της Περγάμου, την οποία ίδρυσαν οι Σελευκίδες. Το 1848, στον κήπο του αυστριακού προξενείου ανακαλύφθηκε γρανίτινος όγκος, διαμορφωμένος για την υποδοχή παπύρων με την επιγραφή διοσκουρίδου γ' τόμοι, γεγονός που μας επιτρέπει να προσδιορίσουμε το σχήμα που είχαν τα ράφια, αν και υπολογίστηκε πως ήταν αδύνατον να χρησιμοποιείται γρανίτης για την υποδοχή των εκατοντάδων χιλιάδων όπως εκτιμάται παπύρων της βιβλιοθήκης. Στη ρωμαϊκή εποχή τα χειρόγραφα απέκτησαν πλέον την μορφή κωδίκων (βιβλίων) και άρχισαν να αποθηκεύονται σε ξύλινα κιβώτια που αποκαλούνταν ερμάρια.

Οργάνωση

Κατά την εποχή του Δημήτριου οι ελληνικές βιβλιοθήκες ήταν στην πραγματικότητα ιδιωτικές συλλογές χειρογράφων, όπως εκείνη του

Αριστοτέλη. Όσον αφορά στην Αίγυπτο, γνωρίζουμε πως στους ναούς υπήρχαν βιβλιοθήκες με θρησκευτικά και κρατικά έγγραφα, όπως σε ορισμένα μουσεία, στην ελληνική επικράτεια. Ήταν η μεγάλη φιλοδοξία του Πτολεμαίου να συσσωρεύσει όλη τη γνώση, που οδήγησε αυτές τις μικρές συλλογές στην επικράτεια μιας αληθινής βιβλιοθήκης. Ο Τζέτζης αναφέρει αρκετούς αιώνες αργότερα ότι ο Καλλίμαχος κατέγραψε 400.000 μικτούς παπύρους (πιθανώς αυτοί που περιείχαν πάνω από ένα κεφάλαιο, έργο ή συγγραφέα) και 90.000 αμιγείς. Σε αυτούς βέβαια θα πρέπει να προσθέσουμε και 42.000 παπύρους που βρίσκονταν στο Σαράπειο. Οι μέθοδοι που χρησιμοποίησαν οι διάδοχοι του Πτολεμαίου προκειμένου να πετύχουν το σκοπό τους ήταν σίγουρα μοναδικές. Ο Πτολεμαίος Γ' συνέταξε μια επιστολή "προς όλους τους ηγεμόνες του κόσμου", ζητώντας να δανειστεί τα βιβλία τους, (Γαλην. 17.1). Όταν οι Αθηναίοι του έστειλαν τα κείμενα του Ευριπίδη, του Αισχύλου και του Σοφοκλή, εκείνος τα αντέγραψε και επέστρεψε πίσω τα αντίγραφα, κρατώντας τα πρωτότυπα για τη βιβλιοθήκη. Επίσης, όλα τα πλοία που ελλιμενίζονταν στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας, ήταν υποχρεωμένα να υποστούν έρευνα όχι για λαθρεμπόριο, αλλά για πάπυρους που αντιγράφονταν και παραδίδονταν πίσω στους κατόχους τους, αν το επιθυμούσαν. Αυτές οι ανορθόδοξες μέθοδοι, στην πραγματικότητα αντιπροσωπεύουν τον πρώτο συστηματικό τρόπο συλλογής έργων.

Επιστήμες

Όπως είναι φυσικό η συσσώρευση της γνώσης στην Βιβλιοθήκη είχε ως αποτέλεσμα και μια άνθηση των επιστημών. Οι αλεξανδρινοί μαθηματικοί εργάστηκαν ιδιαίτερα πάνω στη γεωμετρία, αλλά γνωρίζουμε πως έγιναν συγκεκριμένες έρευνες πάνω στη θεωρία των αριθμών. Άλλωστε οι αριθμοί, από την εποχή του Πυθαγόρα και εντεύθεν ήταν ένα θέμα που συνάρπαζε. Ο Ερατοσθένης ο Βιβλιοθηκάριος ασχολήθηκε με τους αριθμούς και λέγεται πως επινόησε το «σειστόρο», μια μέθοδο για την ανακάλυψη νέων αριθμών. Το ίδιο θέμα λέγεται πως μελέτησε και ο Ευκλείδης. Ο Εύδοξος ο Κνίδιος, μαθητής του Ευκλείδη, έγινε γνωστός μια την ανάπτυξη μιας πρώιμης μεθόδου ολοκλήρωσης, για τη χρήση των αναλογιών στα προς επίλυση προβλήματα και τη χρήση τύπων για τη μέτρηση τρισδιάστατων σχημάτων. Ο Πάππος, σοφός του 4ου αιώνα, ήταν ένας από τους τελευταίους Έλληνες μαθηματικούς, ο οποίος επικεντρώθηκε στους μεγάλους αριθμούς και τη μέτρηση των ημικυκλίων (βλ. Χειρ. Βατικανού). Επίσης, ήταν εκείνος που ουσιαστικά μετέφερε στο δυτικό κόσμο μετουσιωμένη την αστρολογία που μελέτησε από ανατολικές πηγές. Τέλος ο Θέων και η κόρη του Υπατία συνέχισαν τις σπουδές στα μαθηματικά, σχολιάζοντας έργα των προγενεστέρων τους, αλλά κανένα από τα έργα τους δε διασώθηκε.

Για τους αλεξανδρινούς αστρονόμους η αστρονομία δεν ήταν απλά μια προβολή της τρισδιάστατης Γεωμετρίας στο χρόνο, αν και έτσι την κατέταξαν πολλοί από τους Έλληνες επιστήμονες. Οι κινήσεις των άστρων και του ήλιου ήταν ουσιαστικές για τον καθορισμό και τη χαρτογράφηση των ορίων περιοχών. Για την Αίγυπτο μια τέτοια γνώση ήταν ουσιαστική, καθώς η ετήσια πλημμύρα του Νείλου έσβηνε τα φυσικά ορόσημα ανάμεσα σε διαφορετικές ιδιοκτησίες. Επίσης, για την Αλεξάνδρεια ήταν ζωτικής σημασίας η χρήση των ουράνιων κινήσεων για τη ναυσιπλοΐα, αφού ήταν κέντρο εξαγωγής παπύρου και σιτηρών για όλες τις χώρες της Μεσογείου και η συντόμευση των ταξιδιών ήταν απαραίτητη. Οι προγενέστεροι αστρονόμοι είχαν επικεντρωθεί στα θεωρητικά μοντέλα του σύμπαντος. Οι Αλεξανδρινοί ήταν εκείνοι που προχώρησαν σε λεπτομερείς παρατηρήσεις και μαθηματικά συστήματα, τα οποία μετέτρεψαν την αστρονομία σε εφαρμοσμένη επιστήμη.

Ο Ερατοσθένης έφτιαξε έναν κατάλογο 44 αστερισμών, καταγράφοντας μάλιστα και τους σχετικούς μύθους που τους συνόδευαν, ενώ παράλληλα καταχώρησε σε έναν άλλο κατάλογο 475 απλανείς αστέρες. Επίσης, υπολόγισε την περιφέρεια της γης με σχετική ακρίβεια και προχώρησε στην υπόθεση πως όλες οι θάλασσες επικοινωνούν μεταξύ τους. Στη συνέχεια υπέθεσε πως είναι δυνατός ο περίπλους της Αφρικής και ισχυρίστηκε πως είναι δυνατόν να φτάσει κανείς στις Ινδίες, πλέοντας δυτικά από τις Ηράκλειες Στήλες. Ο Ίππαρχος με τη σειρά του επινόησε το μήκος και το πλάτος, εισάγοντας το σύστημα διαίρεσης του κύκλου σε 360 μοίρες από τη Βαβυλώνα. Επίσης, υπολόγισε τη διάρκεια του έτους με ακρίβεια της τάξης των 6 λεπτών και κατασκεύασε χάρτη των αστερισμών και των άστρων. Ο ίδιος προχώρησε στην υπόθεση πως τα άστρα γεννιούνται και πεθαίνουν. Τέλος, ο Αρίσταρχος ο Σάμιος εφάρμοσε την αλεξανδρινή τριγωνομετρία για να εκτιμήσει την απόσταση και το μέγεθος του ήλιου και της σελήνης, ενώ ταυτόχρονα διατύπωσε τη θεωρία του ηλιοκεντρικού συστήματος, για την οποία κατηγορήθηκε σφοδρά. Τριακόσια χρόνια αργότερα ο Πτολεμαίος επεξεργάστηκε μαθηματικά το σύστημα των επικυκλίων για να υποστηρίξει το γεωκεντρικό σύστημα του Αριστοτέλη, το οποίο επιβίωσε ως δόγμα κατά τους μεσαιωνικούς χρόνους.

Οι αλεξανδρινοί γεωμέτρους επεξεργάστηκαν τις αρχές που έθεσαν οι προγενέστεροι Έλληνες μαθηματικοί με νέα στοιχεία, τα οποία άντλησαν από τις βαβυλωνιακές και αιγυπτιακές πηγές γνώσης. Λέγεται πως ο Δημήτριος ο Φαληρέας προσκάλεσε τον Ευκλείδη να διδάξει στην Αλεξάνδρεια, το έργο του οποίου «Στοιχεία» υπήρξε η βάση της γεωμετρίας επί σειρά αιώνων. Οι διάδοχοί του, ιδιαίτερα ο Απολλώνιος του 2ου π.Χ. αιώνα και ο Ίππαρχος του 2ου μ.Χ. αιώνα, συνέχισαν την έρευνά του στα κωνικά σχήματα. Ο Αρχιμήδης, ένας από τους πρώτους σχολαστικούς που συνδέονταν με την

Αλεξάνδρεια εφάρμοσε τις αστρονομικές και γεωμετρικές Θεωρίες στην κίνηση μηχανικών συσκευών. Ανάμεσα στις εφευρέσεις του κατατάσσονται ο μοχλός και ο κοχλίας, ενώ διατύπωσε και την αρχή της άνωσης. Η υδραυλική με τη σειρά της είναι μια επιστήμη που γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια, πάνω στη βάση των «Πνευματικών» του Ήρωνα και γνώρισε μεγαλειώδη ανάπτυξη, δυστυχώς χωρίς εκτεταμένες εφαρμογές.

Οι Αλεξανδρινοί ανέπτυξαν, επίσης, την επιστήμη της ανατομίας, καθώς είχαν το πλεονέκτημα της μελέτης πολλών ειδών από το ζωολογικό πάρκο που βρισκόταν σύμφωνα με τις περιγραφές κοντα στη Βιβλιοθήκη, αλλά και παρατήρησης των μεθόδων ταρίχευσης, σύμφωνα με τα ταφικά έθιμα της Αιγύπτου. Ένας από τους πρώτους επιστήμονές της, ο Ηρόφιλος, συνέλεξε και συνέθεσε τον κώδικα του Ιπποκράτη και προχώρησε σε δικές του μελέτες. Αυτός πρώτος διαχώρισε τα νεύρα και τον εγκέφαλο ως ενιαίο σύστημα, καθόρισε τη λειτουργία της καρδιάς, την κυκλοφορία του αίματος και πιθανώς άλλα ανατομικά χαρακτηριστικά. Ο διάδοχός του Ερασίστρατος συγκεντρώθηκε στο πεπτικό σύστημα και τα αποτελέσματα της διατροφής και διατύπωσε τη θεωρία πως η διατροφή, τα νεύρα και ο εγκέφαλος επιδρούν στις νοητικές ασθένειες. Τελικά, κατά τον 2ο μ.Χ. αιώνα ο Γαληνός διεξήγαγε εκτενείς έρευνες, τις οποίες συνέθεσε σε δεκαπέντε βιβλία για την ανατομία και την τέχνη της ιατρικής.

Ο αιγυπτιακός τομέας

Όπως προαναφέρθηκε, ο σκοπός της Βιβλιοθήκης ήταν να συλλέξει όλη τη γνώση του γνωστού τότε κόσμου. Έτσι, ένα σημαντικό τμήμα της που χρειάζεται να αναφερθεί είναι ο αιγυπτιακός τομέας.

Ο ιδρυτής της δυναστείας των Πτολεμαίων συνειδητοποίησε πως μια προσεκτική μελέτη της Αιγύπτου και των κατοίκων της ήταν αναγκαία, προκειμένου να στεριώσει τη μοναρχία του σε μια σταθερή βάση. Ενθάρρυνε, λοιπόν, τους αιγυπτίους ιερείς να συγκεντρώσουν τα αρχεία της παρελθούσας παράδοσης κληρονομιάς και να τα διαθέτουν στους έλληνες επιστήμονες και ανθρώπους των γραμμάτων, τους οποίους προσκαλούσε στο βασίλειό του.

Ο Διόδωρος μας παρέχει μια περιγραφή του τι συνέβαινε στα πρώιμα στάδια της Βιβλιοθήκης. «Όχι μόνον», λέγει, «παρείχαν οι ιερείς τα αρχεία τους, αλλά πολλοί, επίσης, από τους Έλληνες που έφτασαν ως τις Θήβες συνέθεσαν ιστορίες της Αιγύπτου, ένας από τους οποίους ήταν ο Εκαταίος ο Αβδηρίτης», (Διόδ. Ι. 46.8). Με τούτο το σχόλιο δύο ονόματα έρχονται κατά νου, ο Μανέθων και ο Εκαταίος. Ο Μανέθων είναι ο φημισμένος αρχιερέας της Ηλιούπολης, με μεγάλες γνώσεις για τις παραδόσεις της χώρας του. Ο

Πτολεμαίος, μάλιστα, τον συμβουλευτήκε για την υιοθέτηση του Σάραπι ως επίσημη θεότητα για τη νέα δυναστεία του. Το έργο του Μανέθωνα ήταν να συλλέγει πληροφορίες από τα «ιερά αρχεία», έτσι ώστε να κατορθώσει να συνθέσει μια πλήρη αιγυπτιακή ιστορία στα Ελληνικά (Αιγυπτιακά), την οποία αφιέρωσε στον Πτολεμαίο Β' (Διόδ. 1.87.1-5 και 88.4). Εξαιτίας της αναμφισβήτητης γνώσης του για τη γλώσσα, αλλά και την ιστορία της Αιγύπτου, το πλήρες έργο του θα είχε μοναδική σημασία για τις επόμενες γενιές. Δυστυχώς, όμως, σώθηκε μόνον αποσπασματικά. Παρόλα αυτά οι χρονολογικές ταξινομήσεις του για τις αιγυπτιακές δυναστείες και τους βασιλείς είναι ανυπολόγιστης αξίας για την αρχαιολογία και την ιστορία, όπως και η ταξινόμηση των Φαραώ σε τριάντα δυναστείες και τρεις μείζονες περιόδους, οι οποίες υιοθετούνται ακόμη από τους σύγχρονους Αιγυπτιολόγους. Όσον αφορά τον Έκαταίο, ήταν ένας από τους Έλληνες συγγραφείς που προσκάλεσε ο Πτολεμαίος Α' να μείνουν στη χώρα του και να γράψουν την ιστορία της. Τα Αιγυπτιακά του δε σώθηκαν ολοκληρωμένα, αλλά μεγάλα αποσπάσματά τους ενσωματώθηκαν στις «Ιστορίες» του Διόδωρου.

Εκτός από το μεγάλο όγκο των ελληνικών έργων και ένα πλήρη κώδικα των αιγυπτιακών αρχείων, υπάρχουν μαρτυρίες πως στη Βιβλιοθήκη ενσωματώθηκαν έργα από άλλα έθνη. Οι ανατολικές θρησκείες ασκούσαν ιδιαίτερη έλξη και σύμφωνα με τον Πλίνιο ένα πολύτομο έργο 2.000.000 γραμμών γράφτηκε από τον Έρμιππο. Ένα τόσο φιλόδοξο έργο ήταν δυνατό να αναληφθεί μόνον αν υπήρχε λεπτομερειακό υλικό στη Βιβλιοθήκη για τη μαζδαϊκή λατρεία. Επίσης, υπήρχαν βουδιστικά κείμενα, εξαιτίας των ανταλλαγών που έλαβαν χώρα ανάμεσα στον Ασόκα και τον Φιλάδελο (Corp. Inscript. Indic. I. σελ. 48). Η διανοητική περιέργεια και το ακαδημαϊκό ενδιαφέρον αναμφίβολα ώθησαν τους λόγιους να μελετήσουν και να γράψουν για τις ανατολικές και τις αρχαίες θρησκείες, αλλά οι ουσιαστικοί λόγοι για τους οποίους έγιναν κάποιες μεταφράσεις, διακρίνονται στην προσπάθεια μετάφρασης της Παλαιάς Διαθήκης. Τούτη η μετάφραση από τα Εβραϊκά στα Ελληνικά ήταν πρακτικά αναγκαία για τη μεγάλη ιουδαϊκή κοινότητα της Αλεξάνδρειας, ήδη εξελληνισμένη κατά το τέλος του 3ου π.Χ.]]. Παρόλο που η συγκεκριμένη προσπάθεια ντύθηκε το μανδύα της υπερβολής και της θαυματουργίας, στην πραγματικότητα έγινε αποσπασματικά και κράτησε από τον 3ο ως τον 2ο π.Χ. αιώνα. Το σημαντικό στην όλη περίπτωση είναι ότι ένα τέτοιο επίτευγμα έγινε δυνατό στην Αλεξάνδρεια, όπου το αρχειακό υλικό επέτρεψε την πραγματοποίησή του. Η Μετάφραση των Εβδομήκοντα επιβίωσε ως το πολυτιμότερο έργο στην ιστορία των μεταφράσεων και είναι αναπόσπαστο κομμάτι όλων των βιβλικών μελετών.

Ρωμαϊκή και αραβική κατάκτηση

Αυτό το λαμπρό επίτευγμα του πολιτισμού δεν έμελλε να επιβιώσει. Η πρώτη μεγάλη καταστροφή συνέβη επί Καίσαρος Καρακάλλα. Ο Καρακάλλας, επιθυμώντας να εκδικηθεί τους Αλεξανδρινούς για τα δηκτικά τους σχόλια σε βάρος του, όχι μόνον κατέσφαξε όλη τη νεολαία της ευγενούς τάξης, αλλά και δήμευσε και την περιουσία του Μουσείου, του ενός από τα τρία φημολογούμενα κτίρια της Βιβλιοθήκης, έδιωξε τους σοφούς και κατέστρεψε τη βιβλιοθήκη. Ο Δίων Κάσσιος αναφέρει σχετικά «Και δη τους φιλοσόφους, τους Αριστοτελικούς ονομαζόμενους, τα τε άλλα δεινώς εμίσει, ώστε και τα βιβλία αυτού (του Αριστοτέλη) κατακαύσαι εθελήσαι και τα συσσίτια, α εν τη Αλεξανδρεία είχαν, τας τε λοιπάς ωφελείας όσας εκαρπούντο αφείλετο» (ΟΖ' ζ' 22). Ο Αλέξανδρος Σεβήρος προσπάθησε να επανορθώσει το αδίκημα, ανανεώνοντας τα συσσίτια και επιστρέφοντας όσα δήμεύθηκαν, αλλά από τότε το Μουσείο άρχισε να οδηγείται προς την παρακμή, υφιστάμενο μάλιστα και την αντίπραξη της Κατηχητικής Σχολής. Η δεύτερη καταστροφή έρχεται με την πολιορκία του Ιουλίου Καίσαρα στο Βρουχείον από τον Αχιλλέα. Θέλοντας να εμποδίσει τον αντίπαλό του από την ελεύθερη είσοδο στο λιμάνι, ο Ιούλιος Καίσαρας έκαψε το ρωμαϊκό του στόλο, αποτελούμενο από 72 πλοία, μαζί με εκείνα που κατασκευάζονταν στα ναυπηγεία. Η φωτιά μεταδόθηκε στην ξηρά στο λιμάνι και τότε κήκε η βιβλιοθήκη του Βρουχίου. Το γεγονός πιστοποιεί ο Σενέκας (De tranquillitate animi IX), παραπέμποντας στον Τίτο Λίβιο, ο Πλούταρχος (Βίος Καίσαρος), ο Δίων Κάσσιος και ο Αμμιανός Μαρκελλίνος.

Έγιναν αρκετές προσπάθειες για την αποκατάσταση του ονόματος του Ιουλίου Καίσαρα, και κάποιες από αυτές ήταν πειστικές. Εκείνο που έχει σημασία, όμως, είναι το γεγονός πως από την εποχή της ρωμαϊκής κατάκτησης άρχισε η κατάπτωση και η καταστροφή. Όχι μόνον έπαψε η απόκτηση νέων χειρογράφων, αλλά τα πολυτιμότερα από αυτά έπαιρναν το δρόμο για τη Ρώμη. Οι ισχυρές ταραχές και συχνές πολιορκίες επιτάχυναν την αποσύνθεση. Η συμφορά επί Καρακάλλα είδαμε πως έπληξε ιδιαίτερα το Μουσείο. Το 270 στην πολιορκία του Αυρηλιανού κατασκάφτηκε το μεγαλύτερο τμήμα του Βρουχίου. Με τη σειρά του στον Σουίδα αναφέρεται πως ο Διοκλητιανός στο τέλος του 3ου αιώνα έλαβε νομοθετικά μέτρα για τη διοίκηση των βιβλιοθηκών και έδωσε εντολή να καούν τα χειρόγραφα που πραγματεύονταν την αιγυπτιακή χημεία.

Το 391, με παρακίνηση του αρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας Θεόφιλου, καταστράφηκε ο ναός του Σέραπι, ως αποκορύφωμα του διατάγματος της 24ης Φεβρουαρίου του ίδιου χρόνου, επί Θεοδοσίου και σε μια περίοδο που ήδη αρκετά ιερά της υπαίθρου αλλά και μερικοί ναοί των πόλεων καταστράφηκαν από χριστιανούς. Στο Ελληνορωμαϊκό Μουσείο υπάρχουν τα τεκμήρια μιας μεγάλης καταστροφής. Έρχεται και η αραβική κατάκτηση, για

να ολοκληρώσει την καταστροφή. Ο Αμπντούλ Φαράγκ, μονοφυσίτης επίσκοπος και ιστορικός του 13ου αιώνα αναφέρει τα εξής: Ο Ιωάννης Φιλόπονος, περίφημος βιβλιόφιλος, εξαιτίας της εύνοιας που απολάμβανε από τον κατακτητή Αμρ ελ Ας, πέτυχε να του δοθούν όλα τα βιβλία της πόλης. Έδειξε τόσο μεγάλη χαρά και επαίνεσε τόσο την αξία των παπύρων, ώστε ο Αμρ ζήτησε και τη γνώμη του χαλίφη Ομάρ. «Αν περιέχουν αυτά τα χειρόγραφα ό,τι και το Κοράνιο είναι περιττά. Αν περιέχουν πράγματα αντίθετα, τότε είναι επιζήμια», του απάντησε εκείνος. Διατάχθηκε, λοιπόν, να ριχτούν στην πυρά ως καύσιμη ύλη για τα τετρακόσια λουτρά της πόλης. Το γεγονός επαναλαμβάνει μετά από μισό αιώνα περίπου ο Αμπντούλ Λατίφ, αργότερα ο Ιμπν αλ Κίφτι, ο Αμπούλ Φέντα κ.α.

Το τέλος

Τι απέγιναν τα χειρόγραφα, όσα τουλάχιστον επιβίωσαν από την καταστροφή; Άλλα στάλθηκαν στη Ρώμη, άλλα βρέθηκαν στην κατοχή μοναστηριών και κατόπιν στις βιβλιοθήκες του Βυζαντίου, άλλα στην Πατριαρχική Βιβλιοθήκη του Καΐρου άλλα τα έκρυψαν Άραβες λόγιοι για να τα γλιτώσουν από την καταστροφή, ενώ άλλα βρέθηκαν σε ιδιωτικές συλλογές. Αρκεί να αναφέρουμε πως ο Πατριάρχης Κύριλλος Λούκαρις δώρισε στο βασιλιά της Αγγλίας Κάρολο Α' τον περίφημο Αλεξανδρινό κώδικα, ένα πολύτιμο χειρόγραφο του 4ου αιώνα. Οι Άραβες, χτίζοντας ένα περίφημο πολιτισμό, έσωσαν και μετέφρασαν πολλά από τα ελληνικά συγγράμματα, γεγονός που φαίνεται ιδιαίτερα στην ανάπτυξη των μαθηματικών και της αστρονομίας.

Έτσι, η Βιβλιοθήκη τράβηξε το δρόμο της ως το τέλος μέσα από τις σφοδρές κοινωνικές, θρησκευτικές και πολιτικές αντιθέσεις ενός κόσμου που διαρκώς άλλαζε μορφή. Αν και δεν μπορούμε, λόγω έλλειψης στοιχείων, να είμαστε σίγουροι για την ακριβή χρονολογική σειρά των γεγονότων, είμαστε βέβαιοι πως στις πηγές από τις οποίες αντλούμε τη γνώση μας κρύβεται ένα κομμάτι από την αλήθεια. Η Βιβλιοθήκη δεν άντεξε μπρος στο κύμα των κοινωνικών αλλαγών που συντελέστηκαν σε εκείνη την εποχή. Το χειρότερο από όλα είναι ότι κανείς από τους εχθρούς της δε στάθηκε δυνατό να εκτιμήσει την πραγματική αξία της. Οι χριστιανοί λόγιοι πολύ αργότερα κατάλαβαν τι έγινε και προσπάθησαν με κάθε τρόπο να διασώσουν τα λιγοστά ψήγματα που απέμειναν με μια μνημειώδη προσπάθεια αντιγραφής κειμένων στις μοναστικές βιβλιοθήκες, το ίδιο και οι Άραβες.

Βέβαια, κανείς δεν είναι σε θέση να καταγγείλει τον ένα και μοναδικό υπεύθυνο της καταστροφής της περίφημης βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας. Ίσως επειδή τελικά, ο υπεύθυνος δεν ήταν μόνο ένας αλλά η καταστροφή της

έγινε σταδιακά, ξεκινώντας από την πυρκαγιά επί Ιουλίου Καίσαρα το 48 π.Χ. και με πιθανή οριστική χρονολογία το 297 μ.Χ. επί αυτοκράτορα Αυρηλιανού. Τότε φαίνεται να έρχεται πραγματικά το τέλος της μεγάλης βιβλιοθήκης, κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης ανάμεσα στη Ζηνοβία και τον Αυρηλιανό, οπότε, όπως γράφει ο Αμμιανός, η Αλεξάνδρεια έχασε τη συνοικία (*amisit regionem*) του Βρουχίου: «*quae Bruchion appellabatur, diuturnum praestantium hominum domicilium*» (XXII, 16, 15). Και όπως παρατηρεί λίγα χρόνια αργότερα ο Επιφάνιος, άλλοτε στη συνοικία αυτή υπήρχε η βιβλιοθήκη «και τώρα η έρημος» (*Patrologia Graeca*, 43, 252).

Μία από τις πιο γνωστές μαρτυρίες για τη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας προέρχεται από το 1780 περίπου και είναι αυτή του σημαντικού ιστορικού και οπαδού του Διαφωτισμού, Έντουαρντ Γκίμπον ο οποίος για την καταστροφή κατηγόρησε αποκλειστικά τους χριστιανούς κατά τη διάρκεια των γεγονότων του 391 μ.Χ. επί επισκόπου Θεοφίλου. Ιστορικοί που διακρίνουν στοιχεία προκατάληψης από τον Γκίμπον ενάντια στον Χριστιανισμό, θεωρούν ότι ο Γκίμπον, από εσφαλμένη εκτίμηση, συνέχεε τη βασιλική βιβλιοθήκη με εκείνη που βρισκόταν κοντά στον ναό του Σέραπι. Σχετικά με τις αναφορές του Γκίμπον για το θέμα αυτό, θα πρέπει να επισημανθεί ότι σε μια αντίστοιχη περίπτωση της ιστορίας, με ευκολία αθώωνε τους Άραβες για την μεγάλη μαρτυρούμενη καταστροφή βιβλίων στην Αλεξάνδρεια στις αρχές του 7ου αιώνα και είναι ενδεικτικό ένα απόσπασμα στο οποίο υπερασπίζει τους Άραβες:

«Αν όμως, οι ογκώδεις τόμοι των διχογνωμιστών, αρειανών και μονοφυσιτών, χρησιμοποιήθηκαν πραγματικά για τη θέρμανση των δημόσιων λουτρών, ο φιλόσοφος θα παραδεχτεί χαμογελώντας ότι εντέλει θυσιάστηκαν για το καλό της ανθρωπότητας».

Νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

[Συντεταγμένες:](#) 31°12'32"N 29°54'33"E31.2089, 29.9092

Με τον όρο Νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, ή *bibliotheca alexandrina* εννοείται η προσπάθεια αναβίωσης της αρχαίας Βιβλιοθήκης στην Αλεξάνδρεια της [Αιγύπτου](#) υπό την αιγίδα της UNESCO και της αιγυπτιακής κυβέρνησης.

Από το [2002](#) που έγινε η έναρξή της η Νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας προμηθεύει την παγκόσμια ακαδημαϊκή κοινότητα και κάθε ενδιαφερόμενο που μπορεί να έχει πρόσβαση στα αρχεία της με μοναδικές συλλογές γνώσης πάνω σε θέματα αρχαίων και μεσαιωνικών πολιτισμών, καθώς και σύγχρονων επιστημών και προσφέρει τα μέσα για κοινωνικές και οικονομικές μελέτες σε τοπικό, διεθνές και παγκόσμιο επίπεδο.

Τοπογραφία

Άποψη του εσωτερικού της Νέας Βιβλιοθήκης

Η Νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας βρίσκεται παράλληλα στη Σχολή Τεχνών του [Πανεπιστημίου](#) της Αλεξάνδρειας και κοιτάζει προς τη Μεσόγειο με τη βόρεια πλευρά της. Η περιοχή της Σελσέλα, όπως ονομάζεται, είναι σχεδόν η ίδια περιοχή με εκείνη την οποία καταλάμβανε η αρχαία βιβλιοθήκη. Στην περιοχή του Βρουχίου αποκαλύφθηκαν αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία φιλοξενούνται πλέον στο Μουσείο της Βιβλιοθήκης. Η θέα προς τον ανατολικό λιμένα αποκαλύπτει το παλιό φρούριο των [Μαμελούκων](#) στο Καϊτ Μπέι, το οποίο χτίστηκε το 1480, πάνω στα χαλάσματα του περίφημου [Φάρου](#).

Η Βιβλιοθήκη σχεδιάστηκε έτσι ώστε να συγκλίνει προς τη [Θάλασσα](#), ενώ ένα τμήμα της είναι βυθισμένο σε μια δεξαμενή νερού, έτσι ώστε να συμβολίζει τον αρχαίο αιγυπτιακό ήλιο που προβάλλει από τη θάλασσα. Η επικλινή στέγη του οικοδομήματος επιτρέπει την έμμεση χρήση του ηλιακού φωτός στα περισσότερα τμήματα της βιβλιοθήκης και ταυτόχρονα δίνει καθαρή θέα προς τη [Θάλασσα](#). Σχεδιασμένος σαν βέλος ένας αεροδιάδρομος ενώνει τη βιβλιοθήκη με το Πανεπιστήμιο, ενώ όλο το κτίριο είναι περιτειχισμένο με πέτρα από γρανίτη του Ασουάν, πάνω στον οποίο είναι σχεδιασμένα καλλιγραφικά γράμματα και αντιπροσωπευτικές επιγραφές από όλους τους [πολιτισμούς](#) του κόσμου. Στην ουσία ο όλος σχεδιασμός αποδίδει την κληρονομιά του παρελθόντος και την αναβίωση μιας πολιτισμικής ακτινοβολίας που αγγίζει και τις πιο μακρινές γωνιές του κόσμου.

Η βιβλιοθήκη καλύπτει μια συνολική περιοχή 40.000 ενώ το συνολικό εμβαδόν των ορόφων της καλύπτει τα 69.000 μ². Έχει 13 ορόφους μέσα στους οποίους υπάρχουν 3.500 θέσεις μελέτης, 8.000.000 τόμοι (προς το παρόν), 50.000 χάρτες, 100.000 χειρόγραφα, 30 βάσεις δεδομένων, 10.000 σπάνιες εκδόσεις, 200.000 δίσκοι και μαγνητοταινίες με μουσικά θέματα, 50.000 βίντεο και 578 εργαζόμενοι (προς το παρόν).

Οπωσδήποτε οι αριθμοί θα αλλάξουν δραστικά μέσα στην επόμενη δεκαετία, καθώς αναμένεται μεγαλύτερη ανταπόκριση από τις κυβερνήσεις για οικονομική και σε είδος βοήθεια, αυστηρά σε θέματα ανάπτυξης της βιβλιοθήκης. Στο όλο σύμπλεγμα τέλος περιλαμβάνεται συνεδριακό κέντρο με 3.200 θέσεις, μουσείο επιστημών, πλανητάριο, σχολή [πληροφορικής](#), ινστιτούτο καλλιγραφίας και μουσείο.

[ΒΙΒΛΙΟ](#)

[ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ](#)

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Bibliotheca Alexandrina

[ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ](#)

[PHOTO GALLERY](#)

[ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ](#)

Η Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Για κάποιον που είναι λάτρης των βιβλίων και του διαβάσματος το να πάει στην νέα βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας είναι κάτι περισσότερο από ένα όνειρο! Έχοντας επισκεφθεί σχεδόν όλες τις βιβλιοθήκες της Αθήνας πίστευα πως δεν μπορεί να είναι κάτι το πολύ πιο φαντασμαγορικό ξεχνώντας βεβαία το γεγονός πως είναι χτισμένη στα ερείπια της αρχαίας βιβλιοθήκης. Είχα πολύ άγχος φτάνοντας στην Αλεξάνδρεια, η περιέργεια μου είχε φτάσει στο ζενίθ ανυπομονούσα να δω αυτό το μοναδικού design κτίριο όπως είχα ακούσει και όπως είχα δει από την τηλεόραση. Η αλήθεια είναι πως πέρα από το φοβερά φουτουριστικό κτίριο, τις καταπληκτικές εγκαταστάσεις και όλα τα στολίδια της, το σημαντικό είναι να μιλήσουμε με στοιχεία.

Η βιβλιοθήκη βρίσκεται στην περιοχή "Σάντμπι" κατασκευάστηκε το 2002 και χρειάστηκαν 6 χρόνια και περίπου 200 εκ. ευρώ που μαζεύτηκαν από 27 χώρες συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, έχει σχήμα στρογγυλό, ύψος 33 μέτρα και στους εξωτερικούς τοίχους από γκριζο γρανίτη υπάρχουν σύμβολα χαραγμένα από όλες της γλώσσες και υπάρχει μια ολόκληρη θεωρία συμβολισμών όσον αφορά το κτήριο και την αρχιτεκτονική του που είναι Νορβηγικής σχεδίασης. Μπαίνοντας κανείς στην βιβλιοθήκη φτάνει σε ένα τριγωνικό μπαλκόνι με τζαμαρία που ονομάζεται το μπαλκόνι του Καλλίμαχου τιμώντας τον αρχαίο Έλληνα ποιητή πατέρα του πρώτου οργανωμένου αρχείου γραπτών και νομού της βιβλιοθηκονομίας θα μπορούσαμε να πούμε. Από εκεί μπορεί να δει κανείς πανοραμικά τον κυρίως χώρο που αποτελείται από διάφορα επίπεδα, βέβαια γενικά η βιβλιοθήκη έχει 11 ορόφους (κυρίως υπόγειους) και συνολικά καταλαμβάνει 85.405 τετραγωνικά μέτρα! Επιγραμματικά υπάρχουν :αίθουσες συνεδρίων, αίθουσες ερευνών, εκθεσιακοί χώροι, πλανητάριο (εξωτερικό) χώροι ανάγνωσης και για τυφλούς, γραφεία χρήσης ηλ. υπολογιστή

,βιβλιοπωλείο και καφετέρια. Μπορεί να εξυπηρετήσει 3500 άτομα ταυτόχρονα είτε σε αναγνωστήρια είτε σε θέσεις ηλεκτρονικών υπολογιστών καθώς μπορεί να στεγάζει περίπου 8 εκ. βιβλία και έχει από τις μεγαλύτερες βάσεις δεδομένων σε ηλεκτρονική μορφή στο κόσμο. Η απίστευτη σχεδίαση της οροφής αφήνει ένα άπλετο φως να διαχέεται ομοιόμορφα, εντύπωση προκαλεί ο ακριβότερος μαύρος γρανίτης (νοτίου Αφρικής) που κοσμεί μερικούς από τους εσωτερικούς τοίχους καθώς και το καλύτερο (Ιταλικό) ξύλινο παρκέ στο δάπεδο. Παρόλο τον κόσμο που μαζεύει, (κυρίως νεαρούς φοιτητές και τουρίστες) οι παράξενες ηχοπαγίδες στους τοίχους κρατούν τους αλαλαγμούς και τα επιφωνήματα θαυμασμού των τουριστών σε χαμηλά επίπεδα.

Γενικά έχει λιτή διακόσμηση και προκαλούν δέος οι 90 τεράστιες κολόνες που συγκρατούν την οροφή και μοιάζουν με κολόνες καθεδρικού ναού. Υπάρχει γέφυρα που συνδέει την βιβλιοθήκη με το πανεπιστήμιο της Αλεξάνδρειας που είναι ακριβώς απέναντι. Στην "πλάζα" (εξωτερική πλατεία) της βιβλιοθήκης υπάρχει το κτίριο συνεδρίων φουλ εξοπλισμένο με όλα τα σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα. Το εισιτήριο για τους μη Αιγύπτιους κοστίζει 10 Αιγυπτιακές λίρες (1 ευρώ=6,68 λίρες) και μέσα απαγορεύονται τα κινητά τηλέφωνα και οι τσάντες, το ίντερνετ (dsl) είναι δωρεάν. Το όραμα των Αιγυπτίων να αναβιώσει η αρχαία βιβλιοθήκη και η Αλεξάνδρεια να γίνει κέντρο πολιτισμού έχει αρχίσει να υλοποιείται, αν και πρώτα πρέπει να μπουν σε μια σειρά τα οικονομικοπολιτικά προβλήματα της χώρας. Όπως και να έχει πάντως είναι μια μοναδική βιβλιοθήκη που μόνο καλές εντυπώσεις μπορεί να αφήσει, σε μια μοναδικής ιστορίας πόλη που όσοι βρεθούν εκεί καλό θα ήταν να κάνουν και μια βόλτα στο σπίτι του Αλεξανδρινού ποιητή Καβάφη που λειτουργεί ως μουσείο και είναι σχετικά κοντά στην βιβλιοθήκη.

ΞΑΝΗΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ

www.photographystudio.gr

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Η νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας
Ένα εντυπωσιακό έργο 45.000 τ.μ. στην παραλία, φτιαγμένο από γρανίτη και
γυαλί

Ολγα Σελλά

Το πίσω μέρος ενός ταπιού σε πλάγια θέση ή η τομή ενός κυλίνδρου που στραβά αναδύεται από τη γη είναι η πρώτη εντύπωση που δίνει το γιγαντιαίο οικοδόμημα της νέας Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας, στην παραλία της αιγυπτιακής μεγαλούπολης. Το νορβηγικό αρχιτεκτονικό γραφείο που κέρδισε το διαγωνισμό επέλεξε τον γρανίτη και το γυαλί ως κύρια υλικά, τα οποία καλύπτουν συνολικά έκταση 45.000 τ.μ. Στα ίχνη της παλιάς, που εικάζεται ότι βρισκόταν στην ίδια περιοχή, ανεγείρεται η νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, η οποία ολοκληρώθηκε μάλλον σύντομα. Οι ανασκαφές που έγιναν στην περιοχή δεν έφεραν στο φως ευρήματα του παλιού κτιρίου της βιβλιοθήκης, έδωσαν όμως αποδείξεις για την ύπαρξη στην ίδια περιοχή της βασιλικής κατοικίας. Οι πρώτες εργασίες ξεκίνησαν τον Μάιο του 1995 και σήμερα η Βιβλιοθήκη είναι έτοιμη για να υποδεχθεί τόμους στα ράφια της και κοινό για να τα ξεφυλλίζει.

Οι φωτογραφίες με τις φάσεις της ανέγερσης σε μία από τις αίθουσες της Βιβλιοθήκης δείχνει ότι τίποτα δεν καθυστέρησε, στην αποπεράτωση ενός έργου που θα κοστίσει συνολικά 240 εκατομμύρια δολάρια. Όσο για τα εγκαίνια, προγραμματίζονται για το τέλος του 2001 με μεγάλη επισημότητα και πολλούς επίσημους προσκεκλημένους. Η επίσκεψη στην Αίγυπτο με αφορμή το συνέδριο για τον Τσίρκα περιλάμβανε και επίσκεψη στις νέες εγκαταστάσεις της Βιβλιοθήκης. Η πίσω πλευρά της Βιβλιοθήκης ήταν η πρώτη μας εικόνα. Ένας τεράστιος γρανιτένιος όγκος με χαραγμένα πάνω του γράμματα απ' όλα τα αλφάβητα της οικουμένης, απ' όλες τις φάσεις εξέλιξής τους. Κάπου ανάμεσα και τέσσερα ελληνικά γράμματα.

Η αίθουσα

«Καλλίμαχος»

άδρομοι δαιδαλώδεις, πόρτες που οδηγούν στα γραφεία του προσωπικού και, λικά, στη μεγάλη αίθουσα της Βιβλιοθήκης, που φέρει το όνομα «Καλλίμαχος», ος τιμήν του αρχαίου Έλληνα βιβλιοθηκονόμου, εκεί όπου θα φιλοξενηθούν ρίπου 8 εκατομμύρια τόμοι, και μέχρι στιγμής έχουν συγκεντρωθεί οι μισοί. Η τασκευή είναι εντυπωσιακή. Τέσσερα πατώματα πάνω από τη γη και πέντε κάτω ό την επιφάνειά της.

Στο πιο ψηλό σημείο, δεσπόζει και τα πανθ' ορά το γραφείο του υπευθύνου της Βιβλιοθήκης. Λάμπες σε πράσινο και μπλε χρώμα, που ξεκουράζει τα μάτια, ανεβαίνουν την οροφή της Βιβλιοθήκης.

Τα δώρα της Ελλάδας

Εκεί υποδέχθηκε ο πρόεδρος του Οργανισμού της Βιβλιοθήκης Αλεξανδρείας, Mohsen Zahran, τον πρόεδρο της Εταιρείας Φίλων Στρατή Τσίρκα, Πάνο Μουλλά, τον πρόεδρο Φίλων της Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας Ευθύμιο Σουλογιάννη και όλα τα μέλη της ελληνικής αποστολής.

Τι δώρο να κάνει κανείς στον πρόεδρο μιας μεγάλης Βιβλιοθήκης; Βιβλία· εκδόσεις του Καβάφη και του Τσίρκα στα ελληνικά και στα αραβικά. Αλλωστε τη βοήθεια της Ελλάδας επισήμανε στο σύντομο καλωσόρισμά του ο Mohsen Zahran: «Η βιβλιοθήκη δεν θα ήταν πλήρης χωρίς τη βοήθεια της Ελλάδας. Γι' αυτό θέλουμε να αισθάνεσθε ότι έρχεστε στη δική σας βιβλιοθήκη». Κάποιοι χαρακτήρισαν ογκώδη και ψυχρή τη νέα Βιβλιοθήκη. Απόψεις.

Το γεγονός όμως ότι η Αίγυπτος έχει μια σύγχρονη εθνική βιβλιοθήκη, σε συνδυασμό με την ανυπαρξία στην Ελλάδα Εθνικής Βιβλιοθήκης, γέρνει τη ζυγαριά ασφαλώς προς τη νότια πλευρά της Μεσογείου.

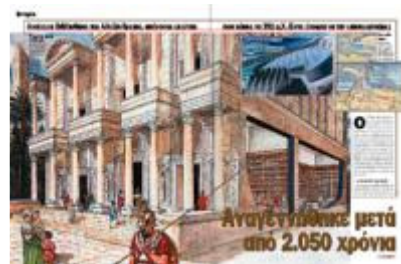
Η Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

Δευτέρα 22 Ιουλίου 2002 03:00 [Σχόλια: 0, Hits: 2]

Αναγεννήθηκε μετά από 2.050 χρόνια

Ο φάρος της ήταν ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου. Όταν μιλάμε όμως για την Αλεξάνδρεια, στο μυαλό μας έρχεται πάντα η βιβλιοθήκη της, ένα από τα μεγαλύτερα και τα πιο ξακουστά οικοδομήματα της αρχαιότητας, το οποίο παραμένει σύμβολο του πολιτισμού και έμβλημα της παγκόσμιας γνώσης. Σήμερα η μεγάλη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας ξαναγεννιέται. Κατασκευάστηκε εκ νέου και σύντομα θα ανοίξει τις πύλες της στο κοινό.

Παρελθόν και παρόν

Η σύγχρονη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας είναι το πρώτο μεγάλο έργο της τρίτης χιλιετίας που χαρακτηρίζεται για την πνευματικότητα και την τεχνολογική πρωτοπορία του. Πρόκειται για μια επιβλητική κατασκευή γεμάτη σύμβολα που συνδέουν το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον.

Βρίσκεται στη συνοικία Σίλσιλα, στην ίδια περιοχή όπου ήταν χτισμένη και η αρχαία βιβλιοθήκη. Το κτίριο έχει το σχήμα ηλιακού δίσκου, ο οποίος από τη μια πλευρά κλίνει προς τη Μεσόγειο κι από την άλλη υψώνεται προς τον ουρανό. "Για μας ο δίσκος συμβολίζει τον Ήλιο, το Θεό Ρα, ο οποίος γεννιέται, πεθαίνει και ξαναγεννιέται, διαγράφοντας έναν αέναο κύκλο. Μοιάζει με τον αλεξανδρινό πολιτισμό, ο οποίος είναι αέναος", εξηγεί ο Μοχσέν Ζαχράν, διευθυντής του έργου.

Η οροφή της βιβλιοθήκης έχει το σχήμα μικροτσιπ, δίνοντας την αίσθηση ότι το συγκρότημα ατενίζει το μέλλον, γεγονός που επιβεβαιώνεται κι από την παρουσία σημαντικών τεχνολογικών καινοτομιών. Η επιθυμία να συνδεθεί το παρελθόν με το παρόν συνοδεύει και την προσπάθεια προώθησης ενός διαλόγου μεταξύ των διαφορετικών πολιτισμών. Διόλου τυχαία, το οικονομικό βάρος της κατασκευής επωμίστηκαν, υπό την αιγίδα της UNESCO, μεγάλες δυτικές χώρες αλλά και πολλές αραβικές.

Η πόλη των βιβλίων

Η Αλεξάνδρεια ιδρύθηκε από τον Μέγα Αλέξανδρο το 332 π.Χ., όταν ήταν κυρίαρχος του κόσμου. Παρέμεινε σύμβολο του κλασικού πολιτισμού ακόμα κι όταν βρισκόταν υπό τη ρωμαϊκή κυριαρχία. Ήταν η πόλη των βιβλιοθηκών - μάλιστα κάθε συνοικία είχε τη δική της βιβλιοθήκη. Όλες ήταν κατασκευασμένες σύμφωνα με το πρότυπο της κεντρικής και πιο διάσημης, η οποία ιδρύθηκε από τον Πτολεμαίο Α' τον Σωτήρα γύρω στο 300 π.Χ. Η βιβλιοθήκη αποτελούσε το πιο πολυσύχναστο τμήμα του Μουσείου. Την ιδέα της δημιουργίας της είχε ο Πτολεμαίος. Ο διάδοχος του Αλεξάνδρου, γοητευμένος από τον Αριστοτέλη, ο οποίος υπήρξε δάσκαλος του Μακεδόνα κοσμοκράτορα, ανέθεσε στον Αθηναίο φιλοξενούμενό του Δημήτριο Φαληρέα, εξόριστο πολιτικό και ρήτορα, να χτίσει ένα συγκρότημα παρόμοιο με το αθηναϊκό Μουσείο. Εκεί θα στέγαζε μεταξύ άλλων και την προσωπική του συλλογή των τόμων του μεγάλου φιλοσόφου από τα Στάγिरα.

Τμήμα των ανακτόρων

Το Μουσείο αποτελούσε τμήμα των ανακτόρων. Είχε πολλά διαμερίσματα και λειτουργούσε ως ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα στο οποίο έμεναν και εργάζονταν διασημότητες της επιστήμης, των γραμμάτων και των τεχνών, όπως ο μαθηματικός Ευκλείδης, ο αστρονόμος Αρίσταρχος, ο γεωγράφος Ερατοσθένης και ο ποιητής Θεόκριτος. Εκτός από τη βιβλιοθήκη, το Μουσείο διέθετε πολλά εργαστήρια, αστεροσκοπείο, βοτανικό και ζωολογικό κήπο καθώς και άνετους ξενώνες για τους φιλοξενούμενους. Η βιβλιοθήκη μετά το θάνατο του ιδρυτή της περιλάμβανε 200.000 τόμους. Ο διάδοχος Πτολεμαίος

Β' ο Φιλάделφος την επέκτεινε, διπλασιάζοντας τον αριθμό των τόμων της. Στην περίοδο της ακμής της, επί Πτολεμαίου Γ' του Ευεργέτη, γύρω στο 230 π.Χ., ο αριθμός των τόμων είχε ξεπεράσει τις 700.000

Επικεφαλής ένας ιερέας

Διευθυντής του Μουσείου ήταν ένας ιερέας, διορισμένος από το βασιλιά. Οι διασημότεροι επιστήμονες, λόγιοι και ποιητές της ελληνιστικής εποχής, από τον Ερατοσθένη και τον Καλλίμαχο μέχρι τον Απολλώνιο το Ρόδιο, ανταγωνίζονταν σκληρά για τον τίτλο του βιβλιοθηκάρου. Στη βιβλιοθήκη συγκεντρώθηκε όλη η ελληνική γνώση από τον Όμηρο και μετά. Εκεί εμφανίστηκαν οι πρώτοι φιλόλογοι, με τη σημερινή έννοια του όρου, στους οποίους είχε ανατεθεί η αποκατάσταση, η ερμηνεία και η διαμόρφωση μιας οριστικής έκδοσης των ελληνικών κειμένων. Την εποχή της μεγάλης της ακμής υπήρχαν πάνω από 700.000 πάπυροι τοποθετημένοι σε κόγχες στον τοίχο. Επιπλέον περιλάμβανε και μεγάλες αίθουσες, οι οποίες μας οδηγούν στη σκέψη πως υπήρχαν και πολυεπίπεδα ράφια. Από τους παπύρους δε σώθηκε ούτε ένας. Η μεγάλη πυρκαγιά, η οποία πιθανότατα προκλήθηκε εξαιτίας μιας παλατιανής συνωμοσίας, κατέστρεψε τη βιβλιοθήκη. Έτσι έγινε στάχτη ένα βασικό τμήμα της ιστορίας και του ανθρώπινου πολιτισμού. Ήταν το 48 π.Χ., εποχή του Καίσαρα και της Κλεοπάτρας, της τελευταίας των Πτολεμαίων.

Η διάδοχος

Στην Κλεοπάτρα οφείλεται η κατασκευή ενός νέου πολιτιστικού κέντρου στο λόφο Ρακώτι, παράρτημα του Σεραπείου, όπου οι Έλληνες λάτρευαν το θεό Σέραπη. Η διάδοχος βιβλιοθήκη, κληρονόμος της κατεστραμμένης, ήταν τεράστια. Ακόμα και σήμερα διακρίνονται οι αίθουσες με τις τοιχογραφίες, δωμάτια ειδικά σχεδιασμένα για να τοποθετούνται οι τόμοι. Επί 400 χρόνια υπήρξε το ιερό της παγκόσμιας γνώσης. Στη συνέχεια, με την επικράτηση του χριστιανισμού, ο κλασικός κόσμος έδυσε. Το 391 ο πατριάρχης της εκχριστιανισμένης πλέον Αλεξάνδρειας, Θεόφιλος, οδήγησε μια ομάδα φανατισμένων χριστιανών και κατέστρεψαν το ναό και τη νέα βιβλιοθήκη. Αυτό σήμανε το τέλος του αρχαίου κόσμου. Σήμερα, δεκαέξι αιώνες μετά, καταβάλλεται άλλη μια φιλόδοξη προσπάθεια συγκέντρωσης κάθε γραπτής μαρτυρίας της ιστορίας του ανθρώπου, η οποία περιλαμβάνει αρχαία χειρόγραφα, σπάνια βιβλία και γεωγραφικούς χάρτες κάθε εποχής. Στα ράφια της θα βρουν θέση οχτώ εκατομμύρια τόμοι.

Μικροσκόπια και σαρωτές

Η συλλογή θα ενταχθεί σε σύστημα πληροφορικής με οπτικοακουστικά συστήματα και πολυμέσα. Θα υπάρχουν ειδικά οπτικά όργανα, όπως εξελιγμένα μικροσκόπια και σαρωτές (σκάνερ) υψηλής ακρίβειας, ικανά να διευκολύνουν την "αυτοψία" των αρχαίων παπύρων. Προηγμένο λογισμικό θα πραγματοποιεί λεξικολογικές έρευνες στο χώρο της αρχαιογνωσίας, χρησιμοποιώντας ίσως τη μεγαλύτερη και πιο σύγχρονη τράπεζα πληροφοριών, η οποία θα περιέχει στοιχεία σχετικά με την κλασική λογοτεχνία. Θα είναι μια συλλογή με συνεχή και αδιάκοπη ενημέρωση, το νέο σύμβολο της αέναης ανθρώπινης σκέψης, για την οποία η Αλεξάνδρεια υπήρξε φωτεινός φάρος. Ένας φάρος που επιστρέφει για να λάμψει, προστατευμένος αυτή τη φορά από ένα τέλειο αντιπυρικό σύστημα.

Από το FOCUS τεύχος Νο 29, Ιούλιος 2002, σελ. 66.

[Κέντρο Ελληνιστικών Σπουδών στη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας](#)

18/12/2007

Αθήνα- Κέντρο Ελληνιστικών Σπουδών που θα στεγάζεται στη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας εγκαινιάζεται τον Σεπτέμβριο του 2008, με σκοπό να συγκεντρώσει πολύ υψηλού επιπέδου φοιτητές και καθηγητές από όλο τον κόσμο. Η δημιουργία του, οφείλεται στην πρωτοβουλία και από κοινού χρηματοδότηση του Ιδρύματος Ωνάση και του Βαρδινογιάννειου Ιδρύματος. Το Κέντρο αυτό, θα διοικείται από επταμελές διοικητικό συμβούλιο με επικεφαλής το διευθυντή της Βιβλιοθήκης Αλεξάνδρειας. Το μεγαλόπνοο σχέδιο του Κέντρου Ελληνιστικών Σπουδών στην Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, ανακοίνωσαν σήμερα σε συνέντευξη Τύπου η πρέσβης καλής θελήσεως της ΟΥΝΕΣΚΟ, Μαριάννα Βαρδινογιάννη, ο πρόεδρος του Ιδρύματος Ωνάση, Αντώνης Παπαδημητρίου και ο διευθυντής της Βιβλιοθήκης Αλεξάνδρειας Δόκτωρ Ισμαήλ Σεραγκελντίν.

Στο Κέντρο αυτό, με την ονομασία «The Alexandria Center For Hellenist Studies», θα λειτουργούν τμήματα ιστορίας, φιλοσοφίας, λογοτεχνίας και καλών τεχνών, για μεταπτυχιακούς φοιτητές από όλο τον κόσμο και τα μαθήματα θα διεξάγονται στα αγγλικά. Τα πτυχία θα χορηγεί το Πανεπιστήμιο Αλεξάνδρειας με το οποίο συνεργάζεται η Βιβλιοθήκη. «Φιλοδοξούμε το Κέντρο Ελληνιστικών Σπουδών να εξελιχθεί σε διεθνές κέντρο Αριστείας όπου θα συγκεντρώνονται οι καλύτεροι φοιτητές και καθηγητές» εξήγησε ο Αντώνης Παπαδημητρίου, υπογραμμίζοντας τη σημασία της «ισότιμης συνεργασίας, δύο μεγάλων ελληνικών ιδρυμάτων, Ωνάσειου και Βαρδινογιάννειου, προσφέροντας το καθένα όχι μόνο τα υλικά

μέσα αλλά και την άυλη υποστήριξη που θα απαιτηθεί».

«Οι αίθουσες για τη μελέτη της ιστορίας και της φιλοσοφίας θα ονομαστούν Παύλος Ι. Βαρδινογιάννης, εις μνήμην του αδελφού του Βαρδή, ο οποίος ήταν ιδρυτής του Ελληνοαραβικού Συνδέσμου», είπε η Μαριάννα Βαρδινογιάννη, εκφράζοντας ταυτόχρονα τις ευχαριστίες της στην πρόεδρο του ΔΣ Σουζάν Μουμπάρακ, «ψυχή της Βιβλιοθήκης Αλεξάνδρειας», όπως την αποκάλεσε και η οποία ήταν «η πρώτη που αγκάλιασε αυτή την ιδέα και την συμπεριέλαβε στο μεγάλο όραμα της Βιβλιοθήκης».

Σκοπός μας είναι «να διαδώσουμε όλη εκείνη την γνώση και τις υψηλές διαχρονικές αξίες που πρεσβεύει η Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, σε όλο τον κόσμο. Να ετοιμάσουμε μια νέα γενιά λογίων», είπε μεταξύ άλλων ο διευθυντής της Βιβλιοθήκης Αλεξάνδρειας, ο οποίος σε ερώτηση δημοσιογράφου σχετικά με φήμες περί λογοκρισίας των βιβλίων στους αναγνώστες τις διέψευσε και τόνισε ότι στην Βιβλιοθήκη υπάρχει το πρόγραμμα «Φάρος της Ελπίδας» το οποίο είναι αφιερωμένο στη βιβλιογραφία των απαγορευμένων βιβλίων και ότι είναι απόλυτα προσβάσιμα.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Για κάποιον που είναι λάτρης των βιβλίων και του διαβάσματος το να πάει στην νέα βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας είναι κάτι περισσότερο από ένα όνειρο! Έχοντας επισκεφθεί σχεδόν όλες τις βιβλιοθήκες της Αθήνας πίστευα πως δεν μπορεί να είναι κάτι το πολύ πιο φαντασμαγορικό ξεχνώντας βεβαία το γεγονός πως είναι χτισμένη στα ερείπια της αρχαίας βιβλιοθήκης.

Είχα πολύ άγχος φτάνοντας στην Αλεξάνδρεια, η περιέργεια μου είχε φτάσει στο ζενίθ ανυπομονούσα να δω αυτό το μοναδικού design κτίριο όπως είχα ακούσει και όπως είχα δει από την τηλεόραση.

Η αλήθεια είναι πως πέρα από το φοβερά φουτουριστικό κτίριο, τις καταπληκτικές εγκαταστάσεις και όλα τα στολίδια της, το σημαντικό είναι να μιλήσουμε με στοιχεία.

Η βιβλιοθήκη βρίσκεται στην περιοχή "Σάντμπι" κατασκευάστηκε το 2002 και χρειάστηκαν 6 χρόνια και περίπου 200 εκ. ευρώ που μαζεύτηκαν από 27 χώρες συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, έχει σχήμα στρογγυλό, ύψος 33 μέτρα και στους εξωτερικούς τοίχους από γκρίζο γρανίτη υπάρχουν σύμβολα χαραγμένα από όλες της γλώσσες και υπάρχει μια ολόκληρη θεωρία συμβολισμών όσον αφορά το κτήριο και την αρχιτεκτονική του που είναι Νορβηγικής σχεδίασης.

Μπαίνοντας κανείς στην βιβλιοθήκη φτάνει σε ένα τριγωνικό μπαλκόνι με τζαμαρία που ονομάζεται το μπαλκόνι του Καλλίμαχου τιμώντας τον αρχαίο Έλληνα ποιητή πατέρα του πρώτου οργανωμένου αρχείου γραπτών και νονού της βιβλιοθηκονομίας θα μπορούσαμε να πούμε.

Από εκεί μπορεί να δει κανείς πανοραμικά τον κυρίως χώρο που αποτελείται από διάφορα επίπεδα, βέβαια γενικά η βιβλιοθήκη έχει 11 ορόφους (κυρίως υπόγειους) και συνολικά καταλαμβάνει 85.405 τετραγωνικά μέτρα! Επιγραμματικά υπάρχουν : αίθουσες συνεδρίων, αίθουσες ερευνών, εκθεσιακοί χώροι, πλανητάριο (εξωτερικό) χώροι ανάγνωσης και για τυφλούς, γραφεία χρήσης ηλ. υπολογιστή, βιβλιοπωλείο και καφετέρια. Μπορεί να εξυπηρετήσει 3500 άτομα ταυτόχρονα είτε σε αναγνωστήρια είτε σε θέσεις ηλεκτρονικών υπολογιστών καθώς μπορεί να στεγάζει περίπου 8 εκ. βιβλία και έχει από τις μεγαλύτερες βάσεις δεδομένων σε ηλεκτρονική μορφή στο κόσμο.

Η απίστευτη σχεδίαση της οροφής αφήνει ένα άπλετο φως να διαχέεται ομοιόμορφα, εντύπωση προκαλεί ο ακριβότερος μαύρος γρανίτης (νοτίου Αφρικής) που κοσμεί μερικούς από τους εσωτερικούς τοίχους καθώς και το καλύτερο (Ιταλικό) ξύλινο παρκέ στο δάπεδο. Παρόλο τον κόσμο που μαζεύει, (κυρίως νεαρούς φοιτητές και τουρίστες) οι παράξενες ηχοπαγίδες στους τοίχους κρατούν τους αλαλαγμούς και τα επιφωνήματα θαυμασμού των τουριστών σε χαμηλά επίπεδα.

Γενικά έχει λιτή διακόσμηση και προκαλούν δέος οι 90 τεράστιες κολόνες που συγκρατούν την οροφή και μοιάζουν με κολόνες καθεδρικού ναού. Υπάρχει γέφυρα που συνδέει την βιβλιοθήκη με το πανεπιστήμιο της Αλεξάνδρειας που είναι ακριβώς απέναντι. Στην "πλάζα" (εξωτερική πλατεία) της βιβλιοθήκης υπάρχει το κτίριο συνεδρίων φουλ εξοπλισμένο με όλα τα σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα. Το εισιτήριο για τους μη Αιγύπτιους κοστίζει 10 Αιγυπτιακές λίρες (1 ευρώ=6,68 λίρες) και μέσα απαγορεύονται τα κινητά τηλέφωνα και οι τσάντες, το ίντερνετ (dsl) είναι δωρεάν. Το όραμα των Αιγυπτίων να αναβιώσει η αρχαία βιβλιοθήκη και η Αλεξάνδρεια να γίνει κέντρο πολιτισμού έχει αρχίσει να υλοποιείται, αν και πρώτα πρέπει να μπου σε μια σειρά τα οικονομικοπολιτικά προβλήματα της χώρας.

Όπως και να έχει πάντως είναι μια μοναδική βιβλιοθήκη που μόνο καλές εντυπώσεις μπορεί να αφήσει, σε μια μοναδικής ιστορίας πόλη που όσοι βρεθούν εκεί καλό θα ήταν να κάνουν και μια βόλτα στο σπίτι του Αλεξανδρινού ποιητή Καβάφη που λειτουργεί ως μουσείο και είναι σχετικά κοντά στην βιβλιοθήκη.

